

کمیته مرکزی توسعه بازار آبزیان

راهنمای نحوه تشخیص

نیازهای توسعه ای بازار آبزیان

در اجرای تفاهم نامه همکاری شماره ۴۳۸۹۱/ش مورخ ۹۰/۱۱/۲۹

(مهرماه ۱۳۹۱)

کمیته تهیه و تدوین راهنمای نحوه تشخیص
نیازهای توسعه ای بازار آبیان

الف) سازمان شیلات ایران

- ۱- عیسی گلشاهی: مدیر کل دفتر بهبود کیفیت، فرآوری و توسعه بازار آبیان
 - ۲- سیامک مد بیگی: رئیس اداره توسعه بازار دفتر بهبود کیفیت، فرآوری و توسعه بازار آبیان
 - ۳- علیرضا رسولی پور: کارشناس مطالعات بازار دفتر بهبود کیفیت، فرآوری و توسعه بازار آبیان
- آدرس: تهران - خیابان فاطمی غربی - پلاک - ۲۳۶ - سازمان شیلات ایران
- تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۴۲۵۸۴ شماره: ۰۲۱-۶۶۹۴۱۳۷۲ وب سایت: www.shilat.com

ب) سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

- ۱- مسعود احمدی: مدیر کل دفتر هماهنگی عمرانی و خدمات شهری
 - ۲- هاشم نوروزی فرد: کارشناس مسئول دفتر هماهنگی عمرانی و خدمات شهری
- آدرس: تهران - خیابان کارگر شمالی بالاتر از بلوار کشاورز - پلاک ۲۲۴ - سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
- کد پستی: ۱۴۱۸۷۳۳۵۱۶ تلفن: ۰۲۱-۶۳۹۰۱۲۳۶ شماره: ۰۲۱-۶۳۹۰۱۲۱۲
- وب سایت: www.imo.org.ir

امنیت غذایی جامعه هنگامی تامین می شود که ریسک های دسترسی به غذای کافی در سطح خانوارها کاهش یابد. از سوی دیگر، سلامت تغذیه ای زمانی حاصل می گردد که موانع عدم دسترسی به مواد مغذی لازم برای تامین حیات سلولی به کمترین مقدار برسد. خانوارها کوچکترین واحد جامعه محسوب می شوند که منطبق با سطح درآمد خود به انتخاب وچیدمان سبدغذای مصرفی اعضا می پردازند. از نگاه متخصصین، آبیان دردهه های اخیر جزو گروهی از غذاها قرار گرفته که از دو ویژگی مهم برخوردار می باشد، بعدتغذیه ای واز سوی دیگر خواص دارویی آنها درمقابله با امراض جسمی و روان تنی افراد جامعه. با توجه به رشد روزافزون جمعیت و وجود سوء تغذیه در بسیاری از نقاط دنیا، آبیان می توانند به عنوان تأمین کننده پروتئین مصرفی مردم از جایگاه و نقش ویژه ای برخوردار گردند. براین اساس و با توجه به اجرای مفاد مواد ۲ و ۳ تفاهم نامه همکاری مشترک بین سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور وسازمان شیلات ایران به شماره ۴۳۸۹۱/ش مورخ ۹۰/۱۱/۲۹، راهنمای نحوه تشخیص نیازهای توسعه ای بازار آبیان جهت استفاده در کمیته های استانی توسعه بازار آبیان تهیه و تنظیم شده است.

اهمیت موضوع

یکی از عوامل مهم برای افزایش سرانه مصرف، گسترش دسترسی به بازار متمرکز آبیان به ویژه، در شهرهای غیر ساحلی است. ایجاد بازارهای عمده و خرده فروشی ویژه آبیان در استانهای غیر ساحلی وساحلی بسترهای مناسب اطلاع رسانی درمورد آبیان به صورت تبلیغات نقطه فروش - تنوع عرضه آبیان - وجود قیمت های رقابتی - اطمینان بیشتر به بهداشت محصول - شناسنامه دار بودن ماهی رافراهم می سازد. درکنار این ویژگی ها حضور ضابطین بهداشتی وشرایط نظارتی قانونمندوتوسعه شبکه های حمل و نقل و توزیع مویرگی، امکان دسترسی را برای اکثر گروه های سنی وشغلی داخل شهرها بوجود می آورد.

در خصوص توسعه بازار آبیان اکثر مشکلات به دلیل عدم وجود زنجیره منسجم و قانونمند تامین عرضه آبیان و فراورده های آبی می باشد به طوری که علی رغم افزایش نرخ رشد عرضه وتقاضا، رشد بازارها صرفاً در قالب سنتی و بدون زیرساخت های مناسب صورت پذیرفته است. با احداث سامانه های عرضه استاندارد آبیان در سطح کشور و به ویژه در سطح کلان شهرها وشهرهای بزرگ می توانیم شاهد تشکیل و آغاز به کار شبکه های نوین عرضه آبیان درمناطق پرجمعیت کشور باشیم. یکی از دلایل مصرف پایین د ربرخی مناطق غیر ساحلی عدم سهولت دسترسی و اطمینان به محصولات آبی می باشد که به تبع «نبودبازار» ودر نتیجه عدم نظارت، کنترل وضابطه های قانونی، شهروندان رادرتصمیم برای خرید مردد می سازد. احداث بازار، حلقه مفقوده فرایند تولید تا مصرف آبیان را تشکیل می دهد که دو حوزه اصلی عرضه و تقاضا را به یکدیگر متصل می نماید.

۱- تعریف مفاهیم کاربردی

الف (ساماندهی

مفهوم ساماندهی بازار به دو شکل و با دو رویکرد ازسوی شیلات مورد برنامه ریزی و اقدام قرار می گیرد

۱- رویکرد اول :

ساماندهی عرضه بهداشتی و سالم آبزیان در مراکز و اماکن تخصصی عمده و خرده فروشی و حراج آبزیان مبتنی بر رعایت و بکارگیری استانداردها، ضوابط، دستورالعمل ها و آئین کارها در ساخت فیزیکی بازار و عرضه، بسته بندی، فرآوری، حمل و نقل، بارگیری، تخلیه، نگهداری، توزین، تفکیک و درجه بندی کیفیت، تفکیک و درجه بندی سائز آبزیان، جلوگیری از افت کیفیت و افزایش ضایعات در تمامی مراحل پیش ، ضمن و پس از تولید تا مراکز عرضه از طریق ابزارهای مدیریتی و حاکمیتی شیلات ایران.

۲- رویکرد دوم :

ساماندهی به معنای کوتاه کردن مسیر بازاریابی محصول و مدیریت برعوامل موثر در رساندن آبزیان از مراکز تخلیه صید(بنادر صیادی و بنادر تجاری) و مراکز پرورش تا محل عرضه (بازار) و مصرف کنندگان نهایی(چرخه عرضه) می باشد.

ب) تعاریف انواع بازار

۱- بازار حراج :

بازاری متشکل از تعداد عرضه کننده محدود و خریداران کثیر که در شرایط کاملا رقابتی محصولات عرضه شده را در بالاترین قیمت خریداری می کنند .

۲- توسعه بازار غیر متمرکز:

احداث بازار در قالب فروشگاه های خرده فروشی در سطح شهر (مرغ و ماهی).

۳- بازار عمده فروشی :

بازاری که محصولات در حجمی وسیع و مطابق عرف محل عرضه و توسط خریداران برای ورود به کانال های توزیع خرد تر خریداری می شود.

۴- بازار خرده و عمده فروشی : بازاری که علاوه بر عرضه عمده آبزیان به عاملین توزیع به خریداران خرد برای استفاده در خانوارها نیز عرضه می گردد.

۴- پایانه ها:

مراکزی که ضمن عرضه محلی و منطقه ای محصول، قابلیت عرضه محصولات با هدف نگهداری، فرآوری و صادرات به مناطق همجوار و یا برون کشوری را دارا می باشند.

۵- بازارچه پروتئینی :

مراکزی که ترکیبی از انواع گوشت های مورد تقاضا در بازار را برای تامین کالای مورد نیاز سبد مصرفی خانوار، عرضه می نمایند.

۶- سالن های آبیان :

اماکنی سرپوشیده با داشتن چندین غرفه که با هدف تجمیع عرضه کنندگان پراکنده و دوره گردان و طبقداران و همچنین جذب برخی از مشاغل مرتبط آبیان در یک محل فرار خواهند گرفت .

۷- بازارچه های مرزی :

مراکزی با امکانات کنترل و نظارت گمرکی و بهداشتی، که امور مربوط به ترانزیت آبیان اعم از زنده، منجمد، تازه و فرآوری شده را از نقاط مرزی مشترک با کشورهای همسایه ساماندهی می نمایند.

۲- معیارهای لازم به منظور بررسی های اولیه و محاسبه امتیاز شهر مربوطه از طریق شاخص های ارائه شده و روند بررسی و تأیید پروژه ها در کمیته های استانی به شرح جداول ذیل:

- ۱) جمعیت شهرهای هریک از استان ها (جدول ۱ ردیف ۱).
- ۲) مبنای حداقل میانگین سرانه سالانه مصرف محصولات شیلاتی (جدول ۱ ردیف ۲ و برای تعیین جایگاه شهرستان درخوشه به جدول شماره ۳ مراجعه شود).
- ۳) میزان تولید و پرورش آبیان (جدول ۱ ردیف ۳).
- ۴) میزان واردات آبیان به استان (جدول ۱ ردیف ۴).
- ۵) تجارت داخلی و خارجی آبیان (جدول ۱ ردیف ۵).
- ۶) روند نرخ رشد مصرف آبیان طی برنامه پنجم ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۴ (جدول ۱ ردیف ۶ و برای تعیین جایگاه شهرستان درخوشه به جدول شماره ۴ مراجعه شود).
- ۷) پروژه های مطالعاتی و تحقیقی (جدول ۱ ردیف ۸).
- ۸) اطلاع رسانی و توسعه فرهنگ مصرف آبیان (جدول ۱ ردیف ۷).
- ۹) پس از بررسی جدول شماره ۱ اطلاعات و امتیاز های هریک از شهرستان ها به جدول شماره ۵ انتقال و سپس انواع بازارهای مشخص شده در جدول نهایی درج گردد.

توضیح جدول شماره ۶:

جدول برآورد پتانسیل ایجاد بازار آبیان در شهرستان های استان ها (جدول شماره ۶ پیوست) بیانگر قابلیت ها و ظرفیت های هریک از شهرستان ها مبتنی بر حجم جمعیت و رویکرد توسعه ای مصرف می باشد. لذا برای

احداث و بهره برداری از هر شکل کاربری در بازار، ضرورت مطالعات امکان پذیری اقتصادی و اجتماعی (ذیل مطالعات توسعه مکانی بازار آبریان) برای جلوگیری از زیان های آتی اجتناب ناپذیر می باشد.

۳- روند و شرایط دریافت تسهیلات جهت احداث و ساماندهی و توسعه بازار آبریان

الف) سازمان شیلات ایران

جهت دریافت تسهیلات از سازمان شیلات تهیه «پیش طرح توجیحی» با محورهای ذیل الزامی است:

- ۱- ارائه تسهیلات از طریق زیربخش شیلات تنها به بخش خصوصی صورت گرفته و در صورتیکه شهرداری متقاضی تسهیلات باشد الزاماً می بایست پروژه با مشارکت بخش خصوصی انجام شود.
- ۲- توضیح نوع و ترکیب فعالیت ها نظیر عمده خرده فروشی، بازار حراج، رستوران، اکواریوم نمایشی، سوپرمارکت، سالن آبریان، پایانه آبریان و سایر خدمات جنبی طرح پروژه در طرح توجیحی ارائه شود.
- ۳- مجموع سرمایه های آورده متقاضی برای مشارکت در پروژه حداقل (۳۰ درصد).
- ۴- میزان هزینه و سودآوری پروژه به انضمام برنامه زمانی پیشرفت پروژه (توجیه اقتصادی و امکانپذیری طرح بر اساس طرح هزینه و فایده).
- ۵- ارائه نقشه های جانمایی و ساخت بازارپیشنهادی.
- ۶- ارائه نقشه جانمایی بازار در مقیاس کلان شهر، و سهولت دسترسی ها به بازار از مناطق مختلف شهر.
- ۷- میزان نیازهای سرمایه ای طرح به تفکیک ارزش اقلام و خدمات در بخش های مختلف پروژه (جمع اعتبارات مورد نیاز) و تعیین سهم تسهیلات در آن.
- ۸- پس از تصویب اولیه طرح در کمیته فنی استانی، طرح مذکور جهت تأیید نهایی به سازمان شیلات ایران ارسال می شود. در این مرحله طرح با استفاده از منابع اعتباری موجود و براساس تشخیص سازمان جهت استفاده از تسهیلات وفق مقررات مربوطه به بخش های مرتبط معرفی می شوند.

ب) سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور

- ۱- تمامی طرح های ارائه شده به این سازمان پس از تأیید بندهای ۲ الی ۷ بند الف بخش ۳ توسط سازمان شیلات ایران قابل پیگیری و اقدام می باشد.
- ۲- روند دریافت تسهیلات از سوی سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور مبتنی بر فرآیند مصوب از سوی این سازمان قابل اجراء می باشد.
- ۳- تسهیلات اعطایی توسط سازمان فقط به شهرداری ها قابل پرداخت می باشد.